

► 03/08/2014

Un dels grans de l'art català

El Museu Can Mario de Palafrugell recorda els 20 anys de la mort de l'artista amb una exposició de les seves darreres peces mòbils de bambú

Villèlia, l'escultor humil

Maria Palau
PALAFRUGELL

L'últim refugi de l'artista Moisès Villèlia (Barcelona, 1928-1994) va ser el petit poble de Molló. S'hi va instal·lar a principi dels anys setanta després d'un període que el va dur de París a terres latinoamericanes, conscient que tant ell com la seva obra el que necessitaven era estar a prop de la natura i, el que menys, les interferències mercantilistes d'una ciutat com Barcelona, de la qual ell tant menyspreava les capelletes i, patint-ho en silenci, certa insensibilitat amb el seu art. Villèlia va anar sempre per lliure i va pagar el preu d'un relegament incompreensible. No va permetre que res ni ningú contaminés la seva aposta artística. "El que no podré serà la meua necessitat de treballar dia a dia i un bon grapat d'hores, ja que, si no, no val la pena."

Això és el que va fer les darreres dues dècades de la seva vida a la vall de Camprodon. Treballar amb tenacitat i perseve-

rança. I, com sempre, aliat amb els seus materials senzills, fràgils i quotidians, amb un amor infinit pels escuradents i el bam-

bú. Com deia, li suposaven "una posició ideològica diferenciada dels que treballen amb materials nobles, bronze i pedres, coses que només poden fer els rics". El seu estimat bambú, primordial en tota la seva trajectòria, a partir del qual va erigir les obres més conegudes: unes escultures mòbils que estampen subtils dibuixos en l'espai, com traces de poesia que emulen l'esperit juganer i imprevisible dels núvols. Un treball d'una humilitat i una ingravidesa, amb un clar influx d'Àngel Ferrant, molt més que d'Alexander Calder, que ha deixat una petja irrepetible en la història de l'escultura catalana d'avantguarda.

Aquest any en fa vint que Villèlia va morir, a una edat encara massa injusta, els 66 anys. Des que li van diagnosticar el seu mal, un càncer, va desafiar la mort amb molta fortaleza mental i amb més fe en ell mateix que en la ciència. Així va poder viure amb dignitat una bona colla d'anys, pràcticament fins als darrers mesos. No

Fascinant escultura
aèria de Moisés Villèlia,
del 1992 ■ MANEL LLADÓ

va deixar de crear i les seves hores es repartien entre les lectures i les converses. El seu fill, Nahum, el recorda feliç, vital. "Començava moltes peces al mateix moment i les anava acabant. Mai el vaig veure començar i acabar una mateixa peça."

Villèlia va morir gairebé a la penombra, per bé que uns dies abans va rebre un reconeixement oficial reconfortant, el Premi Nacional d'Arts Plàstiques. Ara, el vintè aniversari de la seva desaparició no passarà del tot desaperebut gràcies a una exposició al Museu Can Mario de la Fundació Vila Casas, a Palafrugell, *Villèlia, creador*

El Palau Solterra, un nou esclat de fotografia

La Fundació Vila Casas desplega el seu projecte artístic a partir de tres col·leccions: una de pintura, que llueix al Museu Can Framis de Barcelona; una d'escultura, destinada al Museu Can Mario de Palafrugell, i una de fotografia, que dona sentit al Palau Solterra de Torroella de Montgrí. El fons de fotografia és l'únic amb caràcter internacional, i el seu mecenes, Antoni Vila Casas, l'ha reforçat de manera destacada els darrers temps amb incorporacions de primer nivell. D'aquí que s'imposava una renovació de la col·lecció per-

manent per tal de fer lluir aquestes noves adquisicions. I això és el que s'ha fet aquest estiu. Els grans noms de la fotografia nacional i internacional llueixen en un recorregut per 300 obres –la fotografia que acompanya aquest text és de Robert Mapplethorpe– en un itinerari de nom tan suggestiu com *Traces de memòria*. Mentre a Barcelona hi ha una incapacitat històrica per erigir un museu de la fotografia, vella aspiració del sector, el del Palau Solterra omple aquest buit i dona pistes als que algun dia es decideixin a obrir-lo a la capital

catalana.

El Palau Solterra ha gestat una temporada plena d'atractius, reestructuració de l'exposició permanent a part. També s'hi pot veure una mostra d'Agustí Centelles, *Retrats de guerra*, teixida amb el fons de còpies d'autor que la Fundació Vila Casas va adquirir als descendents del cèlebre fotoperiodista. I, dins la seva línia de petites mostres dedicades a un artista de la col·lecció, proposa una connexió íntima amb les creacions de Margarita Andreu, que va morir l'any passat.

de mons onírics (fins al 7 de desembre).

La mostra es capbussa profundament en la seva etapa mollenenca, amb peces creades a partir del 1983 i fins al mateix 1994. Nahum Villèlia i Glòria Bosch, la directora d'art de la fundació, han compartit les tasques de comissariat i han impregnat d'una renovada poètica els seus mòbils de bambú, alguns amb teranyines de fil incorporades, disposats a la sala com un eixam de reminiscències insectívores, tot invocant aquella impressió que van causar a Joan Perucho: "Aquest escultor fa amb les canyes una escultura amb una in-

genuïtat que només és aparent: les seves invencions tenen, de segur, agressivitat i orgull, refinament i sadisme, astúcia i perversitat. Les seves obres són com grans insectes que avancen lentament...", va escriure a la revista *Destino*.

A l'exposició, hi ha una vintena de treballs de diferents formats, molts d'aeris, alguns de ben monumentals realitzats amb la *guadua bambusa*, una canya molt potent que va descobrir a l'Equador. Tot és obra, una part inèdita, que es conserva en la col·lecció de la família, que també s'ha vingut a exposar una selecció de maquetes per a escultures públiques. Els Villèlia estan sempre ben predisposats en totes les iniciatives de divulgació del llegat de l'artista. Han batallat moltíssim, i ho continuen fent, per impedir les subhastes d'escultures desmembrades, unes terribles mutilacions que van començar tot just després de la seva mort. Es venien per trosos i ells ho van denunciar. "És molt desmoralitzant veure com maten les seves obres", plora el fill Nahum.

En paral·lel a aquesta lluita, estan concentrats en la digitalització de la seva documentació i en l'elaboració del catàleg raonat (de moment, ja tenen registrats 2.000 dibuixos i 300 escultures). No perden l'esperança que algun dia amb més bones perspectives econòmiques es pugui obrir un museu monogràfic, potser a Molló mateix, i insisteixen que, a Villèlia, encara queda pendent organitzar-li una gran exposició antològica. "No s'ha fet. La de l'IVAM, el 1999, donava pinzellades, però hi havia molts dels seus mons exclosos. La del Museu Gargallo de Saragossa, el 2006, era interessant, però tampoc ho resseguia tot", subratlla Nahum Villèlia.

El fill de l'artista lamenta que s'oblida sovint que Villèlia va ser molt més que un escultor, i que el seu polifacetedisme és la veritable essència del seu neguit creatiu. Escenògraf,

poeta, dissenyador de mobles, inventor de joguines, ordenador de jardins... gran part d'aquestes *altres* facetes no s'han relatat mai en una exposició. Els seus descendents truquen portes, com ara la del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), però de moment res els fa creure que el projecte tiri endavant.

Mataró, molt vinculat als seus orígens, exhibeix les primeres obres que va crear als anys cinquanta

Mataró també ha tingut present els vint anys de la seva mort, i el recorda en una mostra a Ca l'Arenas que conjuga una molt petita tria d'obres seves amb d'altres d'Antoni Tàpies, amic seu. *Moisés Villèlia/Antoni Tàpies. Aire i terra* (fins al 28 de setembre) és una proposta a cura d'Àlex Mitraní que s'ha farcit sobretot amb préstecs de col·leccionistes particulars i que furga en els orígens de la carrera de l'escultor –també en la del pintor, amb la qual dialoga a força de contrastos–, molt vinculada amb la capital del Maresme.

Després de la guerra, els Villèlia van deixar Barcelona i es van establir a Mataró, on el pare va muntar un taller d'ebenisteria i fusteria artística. El jove escultor va fer la seva primera exposició el 1954 en el museu municipal, on aniria presentant les seves peces els anys següents, i el 1960, amb la protecció del Club 49 fundat per Joan Prats. És un període clau perquè va trencar definitivament amb la figuració i de seguida va incorporar la canya de riera al seu treball, després d'haver-se bregat amb els materials més precaris (cloves de mol·lusc, trossos de fusta florida, crostes de suro, fulles seques...).

L'últim i el primer Villèlia, en harmonia. ■